

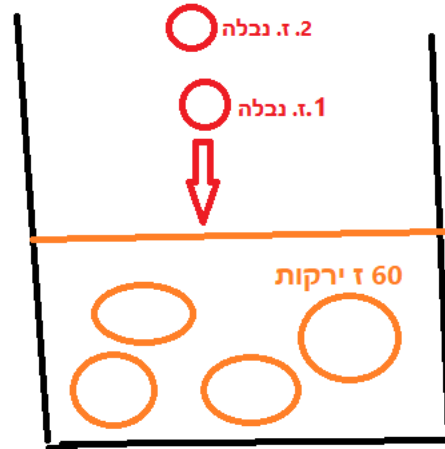
סימן צד סעיף א-ב – שיעור

דין חוזר ונייעור או קק"ב במאכלות אסורות:

דוג': סוגיה

1. ש. נפל כזית נבלה לתוך סיר 60 זיתים של ירקות, ושוב נפל כזית נבלה נוסף באותו סיר, כך שיש

2 זיתים נבלה. מה הדין?

ת. נחלקו הראשונים אם אומרים קמא קמא בטיל (ראשון ראשון בטל) או חוזר ונייעור. רוב הראשונים כיון דהוי מין בשאינו מינו, טעם הכזית איסור השני מתוסף על הכזית הראשון ואוסר. וכן מוכרח מהב"י והד"מ בסימן צט, ו. כדעת רוב הראשונים. עיין א.ת. ערך חוזר ונייעור.

בית יוסף יורה דעה סימן צט אות ו ד"ה כתב הרמב"ם

איסור שנתבטל כגון שהיה ששים כנגדו וניתוסף אחר כך מן האיסור וכו' עד סוף הסימן. כ"כ הרא"ש בסוף פרק ג"ה (סי' לז) ואעתיק לשונו בסוף סימן ק"ט בס"ד: וכתב הר"ן בפרק בתרא דע"ז (לו.) אהא דאמר רב דימי אמר רבי יוחנן (ע"ז עג.) המערה יין נסך מחבית לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל. ופסקו הפוסקים דלית הלכתא כוותיה. ודעת הראב"ד דאע"ג דלית הלכתא כוותיה לענין יין ביין מיהו גבי יין במים ומים ביין וכן לכל איסור שנימוח כגון חלב ודם וכיוצא בהם הלכתא כוותיה שאם יפול האיסור לתוך היתר מעט מעט שאין בו נותן טעם בשעת נפילה אף על פי שנפל בו איסור כל היום כולו מותר דראשון ראשון בטל וכיון שנתבטל הרי הוא היתר גמור ולא די לו שאינו מצטרף עוד לאיסור אלא אף להיתר מצטרף לבטל איסור הנופל בו לאחר מכאן. אבל הרמב"ן כתב (ע"ז עג. ד"ה והא) דאפילו בשאר האיסורין לא אמרינן ראשון ראשון בטל אלא אם נפל בהיתר איסור מועט אף על פי שנתבטל מחמת מיעוטו אם חזר ונפל שם איסור שבצירופו של ראשון יש בו כדי נותן טעם נאסר היתר זה דהא דחינן לדרב דימי דלא אמרה רבי יוחנן וכיון דאידיחיא לה לגמרי אידיחיא וליתה כלל. וטעמא דמלתא משום דטעמא לא בטיל, ואפילו במין במין במינו דליכא למיקם אטעמא, כיון שהשיעור שיש בו כדי ליתן טעם כנגדו שלא במינו אסור. ואין צריך לומר באיסור המקלח אלא אפילו דמיקטף אסור דחוזר ונייעור. וראיות שתי הסברות וטענותיהם כתב שם הר"ן בארוכה ודעתו ז"ל כדעת הרמב"ן מפני שהתוספות

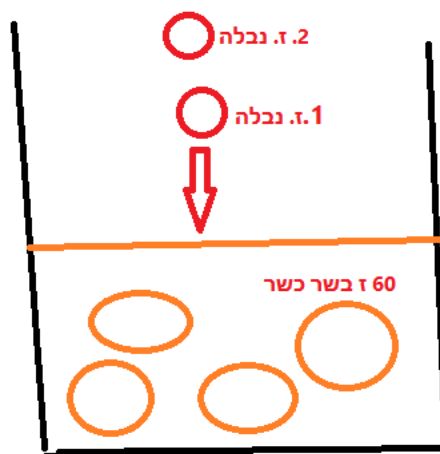
כתבו שם (ד"ה כי אתא) בפשיטות דכל שבא לכלל נתינת טעם חוזר וניעור. והרשב"א ג"כ בתורת הבית (ארוך ב"ד ש"ב כז ע"ג) הביא מחלוקת זה והעלה שכדברי הרמב"ן ז"ל עיקר: ודע שאע"פ שהסכמת הפוסקים בדין זה שלא כדברי הראב"ד אין לדחות מפני כך מ"ש רבינו בסוף סימן צ"ח (קנו). כל שיש ששים כנגד האיסור מבטלים אותו אפילו אין הששים כולו היתר וכו' דמשמע (משום) [משם] דאיסור מצטרף להיתר לבטל את האיסור דשאני התם שהם שני מיני איסור הילכך כל אחד מצטרף עם ההיתר לבטל את חברו, אבל היכא דשניהם מין אחד כי הכא מצא מין את מינו וניעור ובהכי ניחא שרבינו אף על פי שכתב ההיא דסימן צ"ח לא נמנע מלכתוב זו. וכן הרא"ש פסקה להיא דסימן צ"ח בתשובה (כלל כ ס"י ב) ופסקה לזו בפרק גיד הנשה (ס"י לז):

מרדכי חתיכת איסור [שנפלה] בששים דהיתר ולא הכיר בה עד שנפלה אחרת הרי זו אסורה אם אין בהיתר כדי לבטל שתיהן אבל אם הכיר וידע שיש בהיתר לבטלה אפילו אם נפלה אחרת אין צריך ביטול כנגד שתיהן דתנן פ"ה דתרומות (מ"ח) סאה תרומה שנפלה לתוך מאה של חולין ולא הספיק להגביה עד שנפלה אחרת הרי זו אסורה ורבי שמעון מתיר ומסיים בתוספתא (תרומות פ"ו ה"ו) בד"א כשלא ידע בה ואח"כ נפלה אבל ידע בה ואח"כ נפלה הרי זו מותרת ע"כ לשון המרדכי פרק הגוזל עצים (ס"י ק"ט וקכ). וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מהלכות תרומות (ה"ו) וכ"כ בפירוש המשנה ורבינו שמשון פירש בשם הירושלמי (תרומות פ"ה סוף ה"ב) בהיפך דלא איפליגו אלא בידע בה אבל בלא ידע בה לכולי עלמא אסור. וגם הביא תוספתא זו ומסיים בה וחכמים אומרים הרמתה מקדשתה והראב"ד (בהשגות שם) גם כן חלק על פסק הרמב"ם. ונ"ל דאפילו להרמב"ם אין ללמוד בזה מתרומה לשאר איסורין מדלא הביא דין זה בהלכות מאכלות אסורות: [בדק הבית] ועיין במ"ש בסימן צ"ד (קמט. ד"ה ומ"ש ולא נודע) ובסוף סימן ק"ט [ע"כ]:

דרכי משה הקצר יורה דעה סימן צט

(ה) במרדכי פרק הגוזל קמא (ע"ג סוף מ"ח) (סוסיי ק"י"ט) ובפרק השוכר בע"ז (דף שפ"ט ע"ד) (סימן תתנח בהגה"ה) ובהגהות מרדכי דחולין (שמ"ב ע"ד) (ס"י תשנ) מחלק הא דלא אמרינן קמא קמא בטיל היינו דוקא שלא נודע בנתיים הא נודע בנתיים אמרינן קמא קמא בטיל, ואינו חוזר וניעור. וכן משמע במרדכי פרק כל הבשר (דף תשל"ט ע"ב) (ס"י תרצד) וכן פסק באיסור והיתר הארוך כלל כד (דין ו) דהואיל ונודע בנתיים דאיסור ראשון נעשה כהיתר ומצטרף נמי לבטל איסור השני. ודוקא יבש ביבש אבל לח בלח שנתערב לא מהני הודעה שבנתיים אם איסור נשאר שם אלא שאין מכירין אותו, אבל אם הסיר האיסור משם ואין צריך לבטל רק הטעם מהני הודעה [שבנתיים] אף בלח. אמנם בדברי רבינו משמע דאין לחלק ולא מהני הודעה כלל. ופסק הב"י דכן דעת רוב הפוסקים והר"ן האריך בראיות בפרק בתרא דע"ז (דף תשי"ג ע"ג) (לו א). ובהגהות שערי דורא בשם מהרא"י ז"ל (ס"י לט אות א) משמע דלא מהני הודעה וכתב שם דכן דעת ראב"ה ואשר"י וכן הוא לקמן סימן ק"ט בהדיא בדברי הרא"ש: עוד כתב בארוך (שם שם) הא דאמרינן דאיסור הראשון חוזר וניעור היינו דוקא כשאיסור השני ממין איסור הראשון אבל אם הוא שני מינים פשיטא דכשר דאחד מהני לבטל חברו עכ"ל וכן פשוט:

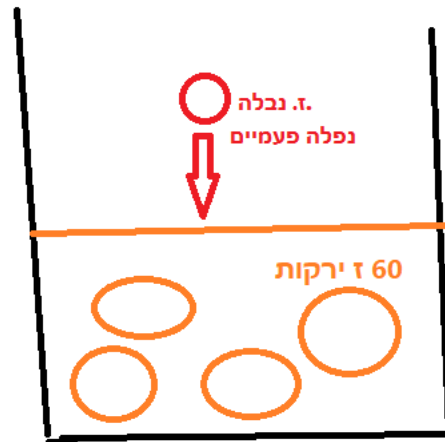
2. נפל כזית בשר פרה נבלה לתוך סיר 60 זתים של בשר פרה כשר, ושוב נפל כזית נבלה נוסף באותו סיר. מה הדין? האם משנה אם נודע בינתיים או לא נודע?

ת. נחלקו הראשונים: דעת רוב הראשונים (רמב"ן, רשב"א, ר"ן, רמב"ם, תוס', רא"ש, שערי דורא, ראבי"ה ועוד) שחוזר וניעור והירקות אסורים. וכתב הב"י (צט, ו): "וטעמא דמלתא משום דטעמא לא בטיל, ואפילו במין במינו דליכא למיקם אטעמא, כיון שהשיעור שיש בו כדי ליתן טעם כנגדו שלא במינו, אסור". (במילים אחרות גזרו מב"מ אטו אינו מינו). אבל המרדכי תלה את הדין בידיעה. אם נודע לו בינתיים יש להתיר. ולהלכה הרמ"א והב"י (צט, ו) פסקו כרוב הראשונים.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צט סעיף ו
הג"ה: ... איסור שנתבטל, כגון שהיה ס' כנגדו, ונתוסף בו אח"כ מן האיסור הראשון, חוזר וניעור ונאסר, ל"ש מין במינו ל"ש מין בשאינו מינו, לא שנא יבש ל"ש לח, לא שנא נודע בינתיים או לא נודע בינתיים. (הגהות ש"ד סימן נ"ט). ....

3. ש. נפל כזית נבלה לתוך סיר 60 זתים של ירקות, הוציא את הנבלה ושוב נפלה באותו סיר. מה הדין?

ת. הדי"מ בשם האו"ה הארוך והרמ"א (צח, ד) פסקו שדי בפעם אחת 60. והקשה הכו"פ הרי בפעם שניה הנבלה בלעה מטעם הירקות ונ"נ, וצריך פעמיים 60? והגר"א תירץ שבנפילה השניה הוי מין במינו שטעם הירקות שנבלע בבשר נאסר מחמת הנבלה ואם כן טעם ירקות האסור הנפלט מהנבלה הוא תערובת מין במינו עם הירקות היתר שבסיר ובמין במינו כזה (שהוא דרבנן אטו אינו מינו) אין לאסור אטו אינו מינו כיוון שתמיד בשתי תכיפות יוצא בתכיפה השניה מבי"מ. וצ"ל שהכזית נבלה פחות משהו יצא לתוך הסיר והתבטל, ונכנס כזית פחות משהו של ירקות לתוך הנבלה שיש בה טעם חלק ששים ואוסר 59 חלקים של ירקות, וה 60 חלקים של ירקות הנאסרות מדין חנ"ן יוצא לירקות והוי מין במינו. וזה כעין מה שכתב התרומת הדשן בדין כף חלבית שתכפו פעמיים בסיר של בשר.

4. הכניס כף חלבית בת יומה פעמיים לתוך סיר בשר שיש בו 60 כנגד הכף. מה דין הבשר? לאיזה דין זה דומה? ל 1, 2, או 3?

סברות להקל: סברת הגר"א כמו הרמ"א. אין חני"ן בבלוע (ראב"ן ורמב"ן). חוזר ונייעור נאמר בגוף האיסור אבל לא בטעם שבגוף האיסור הוא שחוזר [טור ל] ונייעור, לפי שהוא כמו שהוכר האיסור, אבל הטעם כיון שנתבטל פעם אחת אינו חוזר ונייעור, ואף שטעם כעיקר הוא מן התורה, כיון שנתבטל אין שם עוד טעם של איסור שיתעורר, המהרש"ל סובר שבכלי ששיך הגעלה לכן לא חוששים שנשאר טעם חלב בכף אלא כל החלב יוצא בפעם הראשונה. לכן מרן הקל בנודע בינתיים שדי ב 60 והרמ"א הקל אפילו בלא נודע.

פרישה יורה דעה סימן צד

(ג) ואם תחב הכף בקדרה שתי פעמים כו' צריך שתי פעמים ששים. עיין בהג"ה שערי דורא סימן ל"ט (ס"ק א ד"ה מהר"ם אומר) שכתב הטעם כיון שהכף שם איסור עליה דהרי אם תחב אותה לקדרה אחרת צריך ששים מה לי קדרה אחרת מה לי אותה קדרה אם לא נודע בנתיים עיין שם. אבל אם נודע בנתיים בחד ששים סגי והטעם דבשעה שנודע כבר נתבטל האיסור בששים וכשחזר ותחב בטל באותן ששים ואף האיסור שנפל מתחילה מצטרף עם ההיתר להעלות את האיסור שנפל שנית וכן משמע בבית יוסף ובתרומת הדשן סימן קפ"ג עיין שם. וצ"ע הא כתב רבינו סוף סימן צ"ט דאם ניתוסף איסור על איסור, אסור. וכ"כ בסוף סימן ק"ט בביטול יבש ביבש וכן כתב הרא"ש בפג"ה וכן העלה בית יוסף להלכה כהרמב"ן בסוף סימן צ"ט ושלא כדברי הרא"ש דמתיר בנודע ואף הראב"ד אינו מתיר בנודע כי אם בדבר המחוי כגון יין במים וכיוצא בו ומפ"ה דתרומות דהביא בית יוסף כאן לראיה שמחלק בין נודע כתב בית יוסף שם סימן צ"ט דאף שהרמב"ם גרס בתוספתא דבידע כולי עלמא מודו דשרי היינו דוקא בתרומה ואין ללמוד ממנו בשאר איסורים. ונ"ל הטעם דשאני תרומה דעומד להרים כמורם מתחילה דמי והא ראייה שר"ש מתיר מהאי טעמא אפילו בלא ידע וכל שכן לרבי שמשון דגרס בההיא דתוספתא דאפילו בידע פליגי וס"ל לחכמים דאסור וחוזר ונייעור. והרא"ש בפג"ה הביא גם כן מההיא דפ"ה דתרומות ראייה לאיסור אבל לא כתב האי חילוק דידע להתיר וצ"ל שס"ל לרבי שמשון דאפילו בידע אסרי חכמים או דס"ל חילוק בין תרומה לשאר איסורים וכמ"ש בית יוסף בשם הרמב"ם ומביא ראייה לאיסור מקל וחומר מתרומה אבל לא להיתר. וכן י"ל דברי תרומת הדשן הנ"ל דהביא ראייה לאיסור דוקא אי נמי ס"ל דוקא בכף דאין כאן גוף האיסור אלא מעט בליעה יש בו להקל וכ"כ שם בסוף סימן צ"ט בהדיא עיין שם וכל שכן היכא דתחב שתי פעמים דא"צ שתי פעמים ששים היכא דידע דהרי אין טעם איסור נרגש בו טפי מחמת התחיבה השנייה (ועיין לקמן סוף סימן ק"ג) וכיון שמצינו דחכמים מקילין בידע בתרומה אבל בשאר איסורין נראה דגם תרומת הדשן מודה דאין חילוק בידע אלא חוזר ונייעור ונאסר כיון דאין ששים נגד הכל וכמ"ש בית יוסף בסוף סימן צ"ט ושלא כדברי המרדכי שהביא שם עיין שם ובסוף סימן ק"ט. ויש מפרשים דשאני הכא דהוא כתרי מיני איסור תחלה יצא ממנו חלב לתוך בשר ואח"כ בשר בחלב ובסוף סימן צ"ח יתבאר דשני מיני איסור מועיל האחד לבטל השני אבל זה אינו דאם כן אפילו לא נודע נמי ועוד דמכל מקום לשניהן טעם חלב יש ושם נתבאר דדוקא לענין פטור ממלקות אמרינן הכי ולא להיות מותר באכילה כל שאין להן שינוי טעם: וכתב מהרא"י בתרומת הדשן סימן קפ"ג וז"ל

אמנם לא חזינן לרבנן קשישי דהוו דייקי לדרוש בשואלי הוראה אם נתחבה כף פעם אחת או שתיים אלא היו משערין בסתם בששים ומתוך כך קרוב בעיני שאפילו הוו ידעי בודאי שנתחב שתי פעמים לא היו מצריכין יותר מששים כי טעם המחמירים איכא למימר משום דחיישינן שמא לא פלטה הכף כל הבלוע בתוכה מן האיסור ונשאר בתוכה חלק ונכנס בתוכה מן ההיתר שבקדרה נ"ט חלקים ונאסרו בתוך הכף ונעשה הכל נבלה וצריך עוד ששים נגד זה שנתחדשה בכף מתחיבה ראשונה שפולט בתוך הקדרה בתחיבה שנייה ומסיק מהרא"י דאין לחוש לזה כי אין איסור בלוע אוסר היתר בלוע כמו טומאה בלועה שאינה מטמאה טהרה בלועה כו'. ומסיק וכתב עוד שם דהמחמירין על כרחך טעמם משום דקאי אכף של חלב שנתחבה בקדרה של בשר שתי פעמים ולא נודע בנתיים וחשיב ליה כתרי איסורי שבתחלה פולט הכף רק החלב ואח"כ בתחיבה שנייה פולט בשר בחלב והוי איסור חדש דומה לשני כזית איסור שנפלו שתי פעמים זה אחר זה לקדרה ולא נודע בנתיים בעינן שתי פעמים ששים כדאיתא במרדכי פרק הגוזל קמא (ב"ק סי' קכ) דאי תימא דאפילו מחמת כזית אחד בעי שתי פעמים ששים הואיל ונתחב שתי פעמים קודם שנודע הוי מילתא בלא טעמא ע"כ ועיין דרישה:

דעת הרמ"א שדי בפעם אחת 60. מתאים לדבריו בסימן צח, ד.

דעת מרן צד, ב:

אם תחב הכף בקדירה שני פעמים

אם לא נודע כשנפל האיסור בהיתר

ברטנורא: תרומה עולה באחד ומאה - סאה של תרומה שנפלה למאה סאין של חולין, שהם בין הכל אחד ומאה, נוטל אחת מהן ונותנה לכהן, והשאר חולין כמו שהיו.

ברטנורא: הגביהה - כדין תרומה שעולה באחד ומאה: הרי זו מותרת - וצריך להרים.

משנה תרומות פרק ה משנה ז: סאה תרומה שנפלה למאה הגביהה ונפלה אחרת הגביהה, ונפלה אחרת הרי זו מותרת עד שתרבה תרומה על החולין:

ברטנורא: עד שנפלה אחרת - סאה אחרת של תרומה: הרי זו אסורה - דכמו שנפלו בבת אחת דמי. ורי שמעון מתיר - כשלא נודע לו נפילה ראשונה עד שנפלה שניה מודה ר' שמעון דכמאן דנפלו בבת אחת דמי. כי פליג היכא דנודע לו בינתים ולא הספיק להרים עד שנפלה אחרת, רבי שמעון סבר כיון דעומד להרים כמורם דמי ואזדא לטעמיא דאית ליה בעלמא (פסחים יג: ב"ק עו:): כל העומד ליזרק כזרוק דמי, וחכמים אומרים השתא מיהת לא הורמה. והלכה כחכמים.

רמב"ם הלכות תרומות פרק יג הלכה ו: סאה תרומה שנפלה למאה ולא הספיק להגביהה עד שנפלה סאה אחרת, אם ידע בראשונה קודם שתפול השניה לא נדמעו, אלא מפריש סאתים והשאר מותר הואיל והיה לה לעלות הרי היא כאילו עלתה, ואם לא ידע בסאה ראשונה אלא אחר שנפלה השנייה ה"ז מדומע, וכאילו נפלו שתייהן כאחת.

מרדכי בב"ק קכ: חתיכת איסור שנפלה בששים דהיתר ולא הכיר בה עד שנפלה אחרת, הרי זו אסורה אם אין בהיתר כדי לבטל שתייהן, אבל אם הכיר וידע שיש בהיתר לבטלה אפילו אם נפלה אחרת אין צריך ביטול כנגד שתייהן, דתנן פ"ה דתרומות (מ"ח) סאה תרומה שנפלה לתוך מאה של חולין ולא הספיק להגיבה עד שנפלה אחרת הרי זו אסורה, ורבי שמעון מתיר, ומסיים בתוספתא (תרומות פ"ו ה"ו) בד"א כשלא ידע בה ואח"כ נפלה אבל ידע בה ואח"כ נפלה הרי זו מותרת.

בית יוסף סימן צט ו: כתב המרדכי ... וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מהלכות תרומות (ה"ו) וכ"כ בפירוש המשנה ... והראב"ד (בהשגות שם) חלק על פסק הרמב"ם. ונ"ל דאפילו להרמב"ם אין ללמוד בזה מתרומה לשאר איסורין, מדלא הביא דין זה בהלכות מאכלות אסורות.

הסמ"ק ותרומת הדשן

סמ"ק ריג: ואם תחב ב' פעמים ולא נודע בינתים, יש להצריך ב' פעמים ס', וראיה ממסכ' תרומות.

תרומת הדשן סימן קפג: ... בהדיא איתא בסמ"ק דצריך שתי פעמים ששים אם הכף של החלב נתחב בקדירה של בשר שתי פעמים, דיש לחוש טפי דהוי ממש איסור חדש בכף, ובתחילה לא פלט רק טעם חלב, ועכשיו בתחיבה שנייה פולט טעם בשר בחלב שכנוס בו ע"י בליעתו מן הקדירה בראשונה. אמנם לא חזינא לרבנן קשישא דהוי דייקי לדרוש בשואלי הוראה אם נתחב הכף פעם אחת או שתיים, אלא היו משערין בסתם בששים. ומתוך כך קרוב בעיני שאפי' הו' ידעי בודאי שנתחב שתי פעמים לא היו מצריכין יותר מששים. ומפני שדומה לי שלא נהגו להקפיד ולהחמיר, דקדקתי למצוא ראיות להיתר כדי ליישב הקדמונים. ונראה דסמכינן אהא דכתב במרדכי סוף פ' גיד הנשה בשם ראב"ן, בההוא עובדא דאירע במגנצ"א בקדירה שהיתה שפוחה אצל האש וניתז עליה חלב, וכתב ראב"ן דאין לומר דהחלב הנבלע נותן טעם ברוטב הנבלע בקדירה ונאסר אותו רוטב, וחוזר אותו הרוטב ונותן טעם בקדירה ואוסר הכל מטעם מין במינו, הא לא אמרינן אלא ברוטב שבקדירה בחוץ והרוטב הנבלע הכל אחד הן לבטל החלב ... אע"כ צריך לחלק בין הנבלע באוכל ובין מה שנבלע בכלי.

וההיא דסמ"ק ורבינו תם דלעיל ע"כ טעמא משום דקאי אכף של חלב שנתחב בקדירה של בשר פעמים ולא נודע בנתיים, וחשיב ליה כתרי איסורי שבתחילה פולט הכף רק החלב ואח"כ בתחיבה שנייה פולט בשר בחלב כדפרשינן לעיל, והוי איסור חדש. ובתרי איסורי רוצה לומר שני כזית איסור שנפלו שתי פעמים זה אחר זה לקדירה ולא נודע בנתיים בעינן שני פעמים ששים, כדאיתא במרדכי פ' הגוזל קמא.

תחב הכף שני פעמים

טור : ואם תחב הכף בקדרה ב' פעמים ולא נודע בנתיים, צריך ב' פעמים ס'.
ביי: הכל בסמ"ק סימן רי"ג: ומ"ש ולא נודע בנתיים. נראה שהטעם מפני שאם נודע בנתיים בחד זמנא ששים סגי, דבשעה שנודע כבר נתבטל האיסור בששים, וכשחזר ותחב פעם שניה בששים בטל הוא באותם הששים, ואף האיסור שנפל בתחלה מצטרף עם ההיתר להעלות את האיסור שנפל שנית, וכדתנן בערלה פרק ב' (מ"ב) הערלה מעלה את הכלאים והכלאים את הערלה והערלה את הערלה.
והחילוק בין ידע בנפילת האיסור בנתיים ללא ידע מבואר בפרק ה' דתרומות (מ"ח) סאה תרומה שנפלה למאה ולא הספיק להגביה עד שנפלה אחרת, הרי זו אסורה והביא זה הרא"ש בפג"ה (סי' לז)...
כתב בעל תרומת הדשן (סי' קפ"ג) לא חזינן לרבנן קשישי דהוו דייקי לדרוש בשואלי הוראה אם נתחב פעם אחת או שתיים, אלא היו משערין בסתם בששים, ומתוך כך קרוב בעיני שאפילו הו ידעי בודאי שנתחב שתי פעמים לא היו מצריכים יותר מששים, ומפני שדומה לי שלא נהגו להקפיד ולהחמיר, דקדקתי למצוא ראיות להיתר ליישב דעת הקדמונים, והאריך בדברי ראיותיו. ובהגהות שערי דורא (סי' פה ס"ק טז) כתב על זה, המחמיר תבא עליו ברכה והמיקל לא הפסיד.

ט"ז ב: בקדירה שני פעמים. דהוה כאילו תחב שם
סימן צד סעיף ב: אם תחב הכף בקדירה שני פעמים, ולא
ב' כפות של איסור, ואם נודע בנתיים נתבטל
נודע בנתיים, צריך ב' פעמים ששים. ויש אומרים דסגי
הראשון ונעשה היתר גמור. ובת"ה סי' קפ"ג נתן
טעם להצריך שני פעמים ס' דחיישינן שמא לא פלט הכף תחילה כל הבלוע בתוכו מן האיסור, ונשאר
בתוכו חלק ס' ונכנס בתוכו מן ההיתר שבקדירה נ"ט חלקים, ונאסר הבלוע בתוך הכף שנעשה הכל
נבילה, וצריך עוד ששים נגד זה שנתחדש בכף מתחיבה ראשונה שפולט תוך הקדירה בתחיבה שנייה,
ואח"כ דחה זה דאין היתר בלוע נאסר מאיסור בלוע, ועוד האריך למצוא טעם להתיר בפעם א' ס'.
ורש"ל פ' גיד הנשה סי' מ' החמיר להצריך ב' פעמים ס'. ואין לנו אלא המנהג שכתב רמ"א להקל הן
בבשר בחלב הן בשאר איסורים.

ש"ך ו: וי"א דסגי בפעם א' ס'. דהרבה פוסקים ס"ל דבדבר הבלוע לא אמרינן חני"נ כדלקמן סי' צ"ח
ס"ה, וכ"כ בת"ה סי' קפ"ג דסמכינן אהאי טעמא, ואף על גב דקי"ל התם לחומרא, מ"מ בכה"ג אין
להחמיר ...

ביאור הגר"א על שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צד סעיף ב
(ז) אם תחב כו'. דשמא נשאר בו מעט חלב וכשהוציאו מן הקדירה נעשה כל הכף נבילה וכמ"ש בס"ג
וכמ"ש בכחל צ"ז ב' וכמ"ש ק"ח ב' חלב נבילה הוא ועתוסי שם ד"ה אמאי כו' :

(ח) ולא נודע כו'. שהקשו דאמרינן המעביר עציץ נקוב בכרם כו' (ספ"ז דכלאים וש"מ) מחיצת הכרם שנפרצה כו' (ב"ק ק' וש"מ) וכיוצא בזה הרבה ולא אמרינן דקמא קמא בטיל. ובפי' בתרא דע"ז (ע"ג א') אמרינן ראשון ראשון בטיל. ותירצו רשב"ם וראב"ן וריב"א דבע"ז מיירי דנודע בינתים. וכי' מרדכי בפ"ט דב"ק דבי' חתיכות שנפלו בזא"ז אם לא ידע בינתים צריך ביטול נגד שניהם, ואם ידע א"צ. וכמ"ש בפ"ה דתרומות סאה תרומה שנפלה למאה ולא הספיק כו' ומסיים בתוספתא שם אר"א בר' שמעון בד"א בזמן שלא ידע בה ואח"כ נפלה אבל אם ידע בה ואח"כ נפלה אחרת ה"ז מותר שכבר ה"ל לעלות ומשמע דלפרושי דברי ת"ק אתא. וכ"פ הרמב"ם בפ"ג מה' תרומות ע"ש. ואף שבירושלמי אמר עלה רש"א ידיעתה מקדשתה ורבנן אמרי הרמתה מקדשתה. כתב הרא"ש בפי' ג"ה סל"ז דבשאר איסורים מודי רבנן לר"ש כיון דא"צ הרמה ומ"מ פסק דחוזר וניער. ע"ש שהאריך ומהא דע"ז אין ראיה כמ"ש תוס' שם ע"ג א' ד"ה כי אתא כו' ובשאר מקומות וע"ל סי' צ"ט ס"ו בהג"ה איסור שנתבטל כו' ועמ"ש שם אי"ה באריכות:

ביאור הגר"א על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צט סעיף ו'
(טו) איסור שנתבטל כו'. כמ"ש בזבחים ל"א א' ויקץ כישן הפיגול ואף מאן דמתיר שם משום עירוב מחשבות ובבכורות כ"ב א' אר"י ל"ש אלא כו' ואף אביי דפליג מודה דטומאה מעוררת טומאה כמ"ש שם ממתני' דפ"ה דתרומות ואמרינן (ספ"ז דכלאים וש"מ) המעביר עציץ נקוב כו' ואמרינן (ב"ק ק' וש"מ) נפרצה א"ל גדור כו' ולא אמרינן ראשון ראשון בטיל ובפ"ו דשבת (ס"ה ב') שמא ירבו הנוטפים כו' ואפילו לקולא אמרינן דחוזר וניער כמ"ש בספ"ז דנדרים גידולי היתר מעלין את האיסור וכל הסוגיא דשם וכ"ש לחומרא כמ"ש שם ודלמא לחומרא שאני ובספ"ה דתרומות ואם ידוע שהחטין של חולין כו' ושם סאה כו' ואח"כ נפלו שם כו' ובירושלמי שם כל האיסורין שריבה עליהן כו' ובפ"ה דע"ז (ע"ג ב') שני כוסות כו' ובירושלמי פ"ב דערלה גריסין של תרומה שנתבטלו עם עדשים של חולין ואין בהן בני"ט ריבה עליהן גריסין מין מעורר מינו לאסור לא תהא גדולה מיי"נ כמה דתימר ביי"נ אתה רואה את ההיתר כמו שאינו ואותו האיסור אם יש בו בני"ט אסור ואם לאו מותר הדא דאמר ריבה עליהן גריסין של תרומה אסור והא דאמרינן בפ"ה דע"ז (ע"ג א') דראשון ראשון בטיל פי' תוס' שם ובבכורות שם ובפי' הערל (פ"ב ב') ושאר מקומות דהיינו באיסור משהו אבל בני"ט חוזר וניער דהא הטעם ניכר בהן ובכה"ג דאמרינן בפ"ב דערלה התרומה מעלה כו' ושם הערלה מעלה כו' והערלה מעלה את הערלה בשאינו נ"ט וכמ"ש שם רא"א מצטרפין בני"ט אבל לא לאסור ובפ"ה דתרומות ולא הספיק להגביה כו' ובירושלמי שם רש"א ידיעתה מקדשתה ורבנן אמרי הרמתה מקדשתה וז"ש ל"ש כו' דוק ותשכח בכל הנ"ל. אבל הרמב"ם בפ"ג דתרומה פסק דידיעתה מקדשתה וכמ"ש בתוספתא פ"ו דתרומות אמתני' הנ"ל אמר ראב"ש בד"א בזמן שלא ידע בה ואח"כ נפלה אבל אם ידע בה ואח"כ נפלה אחרת ה"ז מותרת שכבר היה לו להעלות ומפרש הרמב"ם דראב"ש מפרש דברי ת"ק. ואף שהעיקר כדעת הראב"ד וראב"ש כאבוה סבירא ליה כמ"ש בירושלמי הנ"ל וז"ש שכבר ה"ל להעלות וכמ"ש בפסחים י"ג ב' וראב"ש כאבוה כו' מ"מ אף רבנן ל"פ אלא בתרומה שצריך להרים ולאו כמורס דמי אבל בשאר איסורין מודי כמ"ש בתוספתא שם סאה ערלה שנפלה למאתים ידע בה ואח"כ נפלה אחרת ה"ז מותרת כו' עד שתרבה

אסור על המותר וכמ"ש בתרומה שהוגבהה כמ"ש במתניי שם הגביה ונפלה אחרת כו' אלמא דוקא בתרומה צריך הגבהה ובשאר איסורין בידיעה וכה"ג אמרינן בתוספתא פ"ח שאור של תרומה שנפל לתוך העיסה והגביהו ואח"כ נתחמץ מותר שאור של שביעית שנפל לתוך העיסה ידע בו ואח"כ נתחמץ מותר ובירושלמי פ"ב דערלה הלכה ב' פשיטא שידיעתו מתירתו ידיעת חבירו מה שתתיר כו' ידיעת ספק כו' ובזבחים ק"ד א' והאיכא נמצאת טריפה כו' כנ"ל וכ"כ המרדכי בפ"ט דב"ק אהא דאמרינן שם נפרצה א"ל גדור כו' והמעביר עציץ כו' דמיירי בלא נודע דאל"כ קשה מהא דפ"ה דע"ז דאמרינן ראשון ראשון בטל וא"א לומר כמ"ש תוס' שם דביותר מס' דהא הנך נמי במאתים. ומ"מ ברובו לא מהני ידיעה כמ"ש בתוספתא הנ"ל עד שתרבה כו' וכן הרמה בתרומה כמ"ש במתניי הנ"ל עד שתרבה תרומה כו' וכן אמרו בפ' הערל (פ"ב ב') נתן סאה כו' עד רובו ועתוסי שם ד"ה א"ר יוחנן כו'. וכלל הענין כי בדאורייתא אמרינן חוזר וניער אפילו בידיעה בשאר איסורין והרמה בתרומה כנ"ל וכמ"ש בירושלמי פ"ה דתרומות אמתניי הנ"ל עד שירבה כו' א"ר יוסי זאת אומרת דבר שהוא בטל דבר תורה מעורר את מינו לאסור וכן יבש ביבש וכן לח בלח מין בשאינו מינו עד ס' דטעם כעיקר דאורייתא ומין במינו ברובא אבל בס' שהוא דרבנן אינו חוזר וניער אם ידע וכן כל העולין במאה או מאתים או במשהו כולן אין חוזרין וניער כיון שהוא מדרבנן וכמ"ש בגטין נ"ד ב' (וע"ל סי' ק"א ס"ק ו') וכן בתרומה וערלה אף על גב דילפינן מקראי אסמכתא בעלמא הוא כמ"ש תוס' ב"מ נ"ג א' ד"ה ועולה כו' וראיה דבפ' כ"ש יליף בב"ח מק"ו מערלה ולא פריך שכן צריכה א' ומאתים וכן בפ' הערל דחשיב מחפ"ז ולא חשיב שעולה במאה (ועבתוסי שם עוד ב' ראיות ואינן מוכרחין) וז"ש התרומה מעלה כו' הערלה מעלה כו' ובפ"ה דע"ז ראשון ראשון בטל ואפילו בפחות מס' כיון שהוא מין במינו וכמ"ש בתוספתא הנ"ל עד שתרבה כו' והכל בשידע מיירי דבלא ידע אוסר הכל כדינו במאה ומאתים ומשהו וס' ובזה יבא הכל על נכון והנך דגידולי היתר כו' ונפרצה א"ל גדור כו' והמעביר כו' לא כתיי המרדכי בלא ידע דכל המתניי סתמן בידע אלא דגידולים שאני כיון דממילא קא רבי כבבת אחת דמי ולכן לא אשכחן לאיסור רק בגידולין. ותוס' ת"י כיון שהוא בלא הפסק כבב"א דמי :

(ט) וי"א כו'. דהרבה פוסקים ס"ל דבדבר הבלוע לא אמרינן חנ"נ כמ"ש בס"י צ"ח ס"ה וכמשי"ל סי' צ"ב ס"ז ואף דלא קי"ל כן מ"מ בכה"ג יש להתיר וע"ל סי' צ"ח ס"ס"ד בהג"ה אבל אם כו' :

ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צד סעיף ב
ה (פמ"ג) ולא נודע בנתיים. דאם נודע בנתיים כבר נתבטל הראשון ושוב גם בפעם הב' בטל באותן הס' ואף על גב דמשמע דעת ב"י לקמן ס"ס צ"ט דאם נפל כזית איסור לתוך ס' זיתים היתר ואח"כ חזר ונפל כזית איסור חוזר וניער אפי' מין במינו אפילו נודע בנתיים וכמ"ש הרב שם מ"מ הכא אין טעם כלל דהא יש ס' נגד כל הכף ולא יהא הכף אלא כולו חלב אלא דמטעם נ"נ צריך ב"פ ס' ואף על גב דמין במינו נמי אינו נ"ט מ"מ כיון דראוי ליתן טעם בכנגדו בשאינו מינו אסו' וכמ"ש הרמב"ן והר"ן בסוף מס' עבודת כוכבים ומביא' ב"י שם וזה לא שייך הכא ודו"ק :

פרי מגדים יורה דעה שפתי דעת סימן צד ס"ק ה

ה) ולא. עיין ש"ך. ודברים פשוטים המה וקשיא ליה אהמחבר בארוך בסי' צ"ט דחוזר (וניער) [וניער] בנדע דבשלמא הטור סובר דנדע קמא בטל כמשנה פ"ב דערלה משא"כ המחבר בארוך בסי' צ"ט דחוזר (וניער) [וניער] בנדע אפילו מין במינו י"ל התם גזרינן אטו אינו מינו ובכף לא שייך זה כיון דיש ס' נגד הכף תו לא משכחת בכמה תחיבות שיהיה בו טעם בתבשיל דהא ממין התבשיל בולע ופולט והוה מין במינו לעולם ומשום הכי בנדע מיקל ובלא נודע אסור דהוי כנפלו בבת אחת ואף דאיסורין מבטלין זה את זה מכל מקום אם שמן שוין אף שטעמן חלוקין אין מבטלין ושם בב"ח חד שמא הוא כמו שכתבנו באות ד' :

כה"ח כא : שם הגה. וי"א דסגי בפעם א' ס' וכן נוהגין. היינו מנהג אשכנזים אבל למנהג הספרדים שקבלו עליהם הוראות הש"ע, ובפרט בכאן שהוא לחומרא, צריך ב' פעמים ס' בלא נודע. זב"צ או' ט"ז.

כה"ח כג : י"א דצריך המורה לשאול אם תחב הכף ב"פ. ב"ח. וי"א דמן הסתם א"צ לשאול, אלא דוקא היכא שבא לשאול שתחב ב"פ. רש"ל פג"ה ס' מ'. זב"צ או' י"ז. וכתב וכן לנהוג מפני שבעלי סברא זו רבים נינהו. ועול י"ל מפני שכמה פו' ס"ל דסגי בפעם א'. וע"כ מן הסתם יש להקל וא"צ לשאול.

כה"ח כה : אם לקח עם הכף מן התבשיל לחוץ וחזר ונתנו לתבשיל, צריך ס' נגד התבשיל ונגד הכף, משום דהתבשיל נעשה נבלה תוך הכף. חכ"א כלל מ"ו או' ח' זב"צ או' י"ח.

מרדכי מסכת בבא קמא פרק הגוזל עצים רמז קכ

פוסקין דחתיכה של איסור [*שנפל] בס' דהיתר ולא הכיר בה להעלותה עד שנפלה אחרת הרי זו אסורה אם אין בהיתר כדי לבטל שתיהן אבל אם הכיר בה וידע שיש בהיתר לבטלה [אז] [אפילו] (לבטל) אם נפלה אחרת אין צריך ביטול כנגד שניהם דתנן פרק ה' דתרומות סאה תרומה שנפלה לתוך מאה סאה של חולין ולא הספיק להגביהה עד שנפלה אחרת הרי זו אסורה, ורבי שמעון מתיר. ומסיים בתוספתא בד"א בשלא ידע בה ואח"כ נפלה אבל ידע בה ואח"כ נפלה הרי זו מותרת. ומלתא דרבי יוחנן [דהמערה יין נסך לבור] דידע והכיר בה שעירה יין נסך ואח"כ שכח ועירה פעם שניה וכן עשה כל היום.

טור יורה דעה הלכות תערובות סימן צט

איסור שנתבטל כגון שהיה ס' כנגדו וניתוסף בו אחר כך מן האיסור חוזר ונאסר לא שנא מין במינו או מין בשאינו מינו בין בלח בין ביבש :

בית יוסף יורה דעה סימן צט אות ו ד"ה כתב הרמב"ם

איסור שנתבטל כגון שהיה ששים כנגדו וניתוסף אחר כך מן האיסור וכו' עד סוף הסימן. כ"כ הרא"ש בסוף פרק ג"ה (ס' לז) ואעתיק לשונו בסוף סימן ק"ט בס"ד : וכתב הר"ן בפרק בתרא דע"ז (לו). אהא

דאמר רב דימי אמר רבי יוחנן (ע"ז עג.) המערה יין נסך מחבית לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל ופסקו הפוסקים דלית הלכתא כוותיה. ודעת הראב"ד דאע"ג דלית הלכתא כוותיה לענין יין ביין מיהו גבי יין במים ומים ביין וכן לכל איסור שנימוח כגון חלב ודם וכיוצא בהם הלכתא כוותיה שאם יפול האיסור לתוך היתר מעט מעט שאין בו נותן טעם בשעת נפילה אף על פי שנפל בו איסור כל היום כולו מותר דראשון ראשון בטל וכיון שנתבטל הרי הוא היתר גמור ולא די לו שאינו מצטרף עוד לאיסור אלא אף להיתר מצטרף לבטל איסור הנופל בו לאחר מכאן. אבל הרמב"ן כתב (ע"ז עג. ד"ה והא) דאפילו בשאר האיסורין לא אמרינן ראשון ראשון בטל אלא אם נפל בהיתר איסור מועט אף על פי שנתבטל מחמת מיעוטו אם חזר ונפל שם איסור שבצירופו של ראשון יש בו כדי נותן טעם נאסר היתר זה דהא דחינן לדרב דימי דלא אמרה רבי יוחנן וכיון דאידידיה לא לגמרי אידידיה וליתה כלל. וטעמא דמלתא משום דטעמא לא בטיל ואפילו במין במינו דליכא למיקם אטעמא כיון שהשיעור שיש בו כדי ליתן טעם כנגדו שלא במינו אסור. ואין צריך לומר באיסור המקלח אלא אפילו דמיקטף אסור דחוזר וניעור. וראיות שתי הסברות וטענותיהם כתב שם הר"ן בארוכה ודעתו ז"ל כדעת הרמב"ן מפני שהתוספות כתבו שם (ד"ה כי אתא) בפשיטות דכל שבא לכלל נתינת טעם חוזר וניעור. והרשב"א ג"כ בתורת הבית (ארוך ב"ד ש"ב כז ע"ג) הביא מחלוקת זה והעלה שכדברי הרמב"ן ז"ל עיקר: ודע שאע"פ שהסכמת הפוסקים בדין זה שלא כדברי הראב"ד אין לדחות מפני כך מ"ש רבינו בסוף סימן צ"ח (קנו). כל שיש ששים כנגד האיסור מבטלים אותו אפילו אין הששים כולו היתר וכו' דמשמע (משום) [משם] דאיסור מצטרף להיתר לבטל את האיסור דשאני התם שהם שני מיני איסור הילכך כל אחד מצטרף עם ההיתר לבטל את חברו, אבל היכא דשניהם מין אחד כי הכא מצא מין את מינו וניעור ובהכי ניחא שרבינו אף על פי שכתב ההיא דסימן צ"ח לא נמנע מלכתוב זו. וכן הרא"ש פסקה לההיא דסימן צ"ח בתשובה (כלל כ ס"י ב) ופסקה לזו בפרק גיד הנשה (ס"י לז):

חתיכת איסור [שנפלה] בששים דהיתר ולא הכיר בה עד שנפלה אחרת הרי זו אסורה אם אין בהיתר כדי לבטל שתיהן אבל אם הכיר וידע שיש בהיתר לבטלה אפילו אם נפלה אחרת אין צריך ביטול כנגד שתיהן דתנן פ"ה דתרומות (מ"ח) סאה תרומה שנפלה לתוך מאה של חולין ולא הספיק להגביה עד שנפלה אחרת הרי זו אסורה ורבי שמעון מתיר ומסיים בתוספתא (תרומות פ"ו ה"ו) בד"א כשלא ידע בה ואח"כ נפלה אבל ידע בה ואח"כ נפלה הרי זו מותרת ע"כ לשון המרדכי פרק הגוזל עצים (ס"י ק"ט וקכ). וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מהלכות תרומות (ה"ו) וכ"כ בפירוש המשנה ורבינו שמשון פירש בשם הירושלמי (תרומות פ"ה סוף ה"ב) בהיפך דלא איפליגו אלא בידע בה אבל בלא ידע בה לכולי עלמא אסור. וגם הביא תוספתא זו ומסיים בה וחכמים אומרים הרמתה מקדשתה והראב"ד (בהשגות שם) גם כן חלק על פסק הרמב"ם. וני"ל דאפילו להרמב"ם אין ללמוד בזה מתרומה לשאר איסורין מדלא הביא דין זה בהלכות מאכלות אסורות: [בדק הבית] ועיין במ"ש בסימן צ"ד (קמט. ד"ה ומ"ש ולא נודע) ובסוף סימן ק"ט [ע"כ]:

דרכי משה הקצר יורה דעה סימן צט

(ה) במרדכי פרק הגוזל קמא (ע"ג סוף מ"ח) (סוסיי קיי"ט) ובפרק השוכר בע"ז (דף שפ"ט ע"ד) (סימן תתנח בהגה"ה) ובהגהות מרדכי דחולין (שמ"ב ע"ד) (סי' תשנ) מחלק הא דלא אמרינן קמא קמא בטיל היינו דוקא שלא נודע בנתיים הא נודע בנתיים אמרינן קמא קמא בטיל, ואינו חוזר וניעור. וכן משמע במרדכי פרק כל הבשר (דף תשל"ט ע"ב) (סי' תרצד) וכן פסק באיסור והיתר הארוך כלל כד (דין י) דהואיל ונודע בנתיים דאיסור ראשון נעשה כהיתר ומצטרף נמי לבטל איסור השני. ודוקא יבש ביבש אבל לח בלח שנתערב לא מהני הודעה שבנתיים אם איסור נשאר שם אלא שאין מכירין אותו, אבל אם הסיר האיסור משם ואין צריך לבטל רק הטעם מהני הודעה [שבנתיים] אף בלח. אמנם בדברי רבינו משמע דאין לחלק ולא מהני הודעה כלל. ופסק הב"י דכן דעת רוב הפוסקים והר"ן האריך בראיות בפרק בתרא דע"ז (דף תש"ג ע"ג) (לו א). ובהגהות שערי דורא בשם מהרא"י ז"ל (סי' לט אות א) משמע דלא מהני הודעה וכתב שם דכן דעת ראבי"ה ואשר"י וכן הוא לקמן סימן ק"ט בהדיא בדברי הרא"ש: עוד כתב בארוך (שם שם) הא דאמרינן דאיסור הראשון חוזר וניעור היינו דוקא כשאיסור השני ממין איסור הראשון אבל אם הוא שני מינים פשיטא דכשר דאחד מהני לבטל חברו עכ"ל וכן פשוט:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צט סעיף ו

הג"ה: ... איסור שנתבטל, כגון שהיה ס' כנגדו, ונתוסף בו אח"כ מן האיסור הראשון, חוזר וניעור ונאסר, ל"ש מין במינו ל"ש מין בשאינו מינו, לא שנא יבש ל"ש לח, לא שנא נודע בינתיים או לא נודע בינתיים. (הגהות ש"ד סימן נ"ט)....

דרכי משה הקצר יורה דעה סימן צח

(י) ובארוך כלל כ"ד (דין י) דהוא הדין כזית גבינה וכזית בשר שנפלו לחמשים ותשעה זיתים ירק דכל אחד מבטל חברו הואיל ולא נתערבו עד שנפלו לקדרה אפילו נטל אחר כך איסור אחד משם שרי הואיל וכבר נתבטלו שניהם עכ"ל. עוד כתב (שם) אפילו שתי כפות אחת של חלב ואחת של בשר או של שני איסורים שנתחבו בקדרה ואין בקדרה לבטל אחת מהן כל כף מועלת לבטל חברו דאין סברא לומר דאחת פולטת והשניה אינה פולטת ולא דמי לקדרה של היתר דאינה מצטרפת לתבשיל לבטל האיסור או כף של איסור הנתחבת לתוכה דשם שני מינים הם הקדרה של חרס והכף של עץ ואיכא למימר דהכף פולטת ולא הקדרה ועוד דהרי הקדרה בולעת מן האיסור שבכף עכ"ל. ודבריו אלו אינם מובנים לי חדא דמ"ש

דרכי משה הקצר יורה דעה סימן צח

(ז) ובארוך כלל כ"ד (דין ב) אפילו החתיכה עבה כמו בראשונה ואפילו נפלה למאה קדירות בזה אחר זה צריך לשער בכל קדרה נגד כולה. אבל אם נפלה שני פעמים לקדרה אחת אין צריך לשער רק פעם אחת נגד כולה עכ"ל. ולעיל סימן צ"ד (ארוך אות ג) כתבתי אפילו נודע בנתיים אין צריך רק ששים אחד וע"ל: (תמוה "אפילו" הרי דוקא בנודע די ב 60 ואפילו בלא נודע מתיר שם ב 60)

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צח סעיף ד
הג"ה: איסור שנתבטל בקדירה והסירוהו משם, ונפל לקדירה אחרת, צריך לחזור ולבטלו בששים נגד
כולו, וכן לעולם. אבל אם נפל לקדירה הראשונה ב' פעמים, אין צריך רק ששים (פעם) אחת כנגדו (בארוך
כלל כ"ד דין ב') ועיין לעיל סימן צ"ד.

פלתי סימן צח ס"ק ז

[ז] אבל אם נפל לקדירה ראשונה וכו'. דין זה צ"ע כי התרומת הדשן (ח"א סי' קפ"ג) טרח לישב על מה
שאין משגיחין בתחיבת הכף לדעת אם נתחב פעם או פעמיים, ונתן טעם דאין בלוע בקדירה נעשית
נבילה, וגם כל מה שבקדירה מצטרף לבטל האיסור. וכל התירושים וכן מה שכתבתי לעיל בסימן צ"ד
(פלתי ס"ק ח') בבצלים וכו', לא שייך כאן בגוף איסור, ודכיון דבלע נעשית נבילה, דאף דנפלט מה
שבחתיכה, הדר בלע ונעשית נבילה, ואף דלא הוי רק חד פליטה ובליעה כדלעיל סימן צ"ד (פלתי ס"ק
ד') מ"מ הרי נפל שנית, וא"כ הרי כאן שני זתים פליטה מן נפילה ראשונה ושניה, ופשיטא דצריך ב'
פעמים ס'. ואיסור והיתר הארוך (כלל כ"ד דין ב') נתן טעם דלא יהיה הבלועה חמור מגוף איסור. לא
הבנתי דזה הנאמר לענין מין במינו וכדומה, אבל בענין הכמות, אם כזית איסור נתן טעם בב' זתים היתר
ונעשית נבילה, פשיטא דצריך ק"ך זתים לבטלו, אף דגוף איסור אין צריך רק ס', ואף כאן מאי שנא
דנתן טעם בפעם אחת בב' זתים, [או בשני פעמים] זה אחר זה, סוף כל סוף שני זתים נעשה נבילה, והגע
עצמך אם נתן טעם בזית אחד היתר, ואח"כ בזית שני היתר, ושניהם נפלו לקדירה, וכי לא בעינן ק"כ
זתים [ולא אמרינן דנמצא] בלוע [יותר חמור] ממה שהוא בעין, והגמרא (ק"ח ע"ב) (מדמה) [מתמה] חלב
אמאי מותר וכו', והתוספות (ד"ה אמאי) לא כתבו שם רק דנידון כאינו מינו ובטל בס', אבל שלא יהיה
צריך יותר זהו לא שמענו, והדברים צ"ע. ומה שכתב מהרי"ל בתשובה (סי' ק"נ דין י"א) דבכף של איסור
בתחיבת ב' פעמים לא היה נראה לאסור, היינו משום הגעלה, כמו שכתבתי לעיל (סי' צ"ד פלתי ס"ק ד')
באריכות, אבל בדבר זה לא שייך הגעלה, ולכן תלוי העיקר כדלקמן (סי' צ"ט ס"ו פלתי ס"ק י"ב) אי
אמרינן חוזר וניעור, ע"ש:

ביאור הגר"א יורה דעה סימן צח ס"ק כ

(כ) אבל אם כו'. כ"מ שם דקאמר לקדירה אחרת ול"ק לאותה קדירה ב"פ דהא קאי אנתבטלה בס'. ואף
על גב דבלוע שבו נ"נ והוי כאיסור אחר שנפל דאוסר, כמ"ש בסי' צ"ט ס"ו בהג"ה, והטעם דהא אותו
הבלוע הוי בקדירה מין במינו ובכה"ג אוקמוה אדאורייתא ברובא וכמ"ש הרא"ש בפ' ג"ה דמין במינו
בס' גזירה אטו שא"מ, משא"כ בכה"ג דליכא למיגזר דא"א באותו קדירה אלא במינו ועש"ך סי' צ"ד
ס"ק ה':

דרכי משה הקצר יורה דעה סימן צח

(י) ובארוך כלל כ"ד (דין י) דהוא הדין כזית גבינה וכזית בשר שנפלו לחמשים ותשעה זיתים ירק דכל אחד מבטל חבירו הואיל ולא נתערבו עד שנפלו לקדירה אפילו נטל אחר כך איסור אחד משם שרי הואיל וכבר נתבטלו שניהם עכ"ל. עוד כתב (שם) אפילו שתי כפות אחת של חלב ואחת של בשר או של שני איסורים שנתחבו בקדירה ואין בקדירה לבטל אחת מהן כל כף מועלת לבטל חבירו דאין סברא לומר דאחת פולטת והשניה אינה פולטת ולא דמי לקדירה של היתר דאינה מצטרפת לתבשיל לבטל האיסור או כף של איסור הנתחבת לתוכה דשם שני מינים הם הקדירה של חרס והכף של עץ ואיכא למימר דהכף פולטת ולא הקדירה ועוד דהרי הקדירה בולעת מן האיסור שבכף עכ"ל. ודבריו אלו אינם מובנים לי חדא דמ"ש

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צח סעיף ט
קדירה שיש בה נ"ט זיתים היתר, ונפלו בה שני זיתים, אחד של דם ואחד של חלב, כל אחד מצטרף עם הנ"ט של היתר לבטל חבירו. וכן כ"ט זיתים של היתר שנפל בהם כזית חלב, ובקדירה אחרת היו שלשים של היתר ונפל לתוכו כזית של דם, ונתערבו בשוגג, מותר. (וכ"ש בב' זיתים, אחד של גבינה ואחד של בשר, דכל אחד מבטל חבירו) (בארוך כלל כ"ד).

ביאור הגר"א על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צח סעיף ד
(יט) איסור שנתבטל כו'. שם אלא מעתה נפל לקדירה אחרת כו' וערש"י שם ד"ה כיון כו' :

(כ) אבל אם כו'. כ"מ שם דקאמר לקדירה אחרת ול"ק לאותה קדירה ב"פ דהא קאי אנתבטלה בס' ואף על גב דבלוע שבו נ"נ והוי כאיסור אחר שנפל דאוסר כמ"ש בס"י צ"ט ס"ו בהג"ה והטעם דהא אותו הבלוע הוי בקדירה מין במינו ובכה"ג אוקמוה אדאורייתא ברובא וכמ"ש הרא"ש בפ' ג"ה דמין במינו בס' גזירה אטו שא"מ משא"כ בכה"ג דליכא למיגזר דא"א באותו קדירה אלא במינו ועש"ך ס"י צ"ד ס"ק ה' :

מתי אומרים קמא קמא בטיל ומתי חוזר ונייעור?
מרדכי תלוי בידיעה אם היתה ידיעה בינתיים קק"ב ואם לא נודע חוזר ונייעור.
אבל הגר"א מישב בדאורייתא אמרינן חוזר ונייער אפילו בידיעה בשאר איסורין ... וכן יבש ביבש וכן לח בלח מין בשאינו מינו עד ס' דטעם כעיקר דאורייתא. ומין במינו ברובא אבל בס' שהוא דרבנן אינו חוזר ונייעור אם ידע וכן כל העולין במאה או מאתים או במשהו כולן אין חוזרין ונייעור כיון שהוא מדרבנן.

ביאור הגר"א על שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צט סעיף ו

(טו) איסור שנתבטל כו'. כמ"ש בזבחים ל"א א' ויקץ כישן הפיגול ואף מאן דמתיר שם משום עירוב מחשבות. ובבכורות כ"ב א' אר"י ל"ש אלא כו' ואף אביי דפליג מודה דטומאה מעוררת טומאה כמ"ש שם ממתני' דפ"ה דתרומות. ואמרינן (ספ"ז דכלאים וש"מ) המעביר עציץ נקוב כו'. ואמרינן (ב"ק ק' וש"מ) נפרצה א"ל גדור כו' ולא אמרינן ראשון ראשון בטיל. ובפ"ו דשבת (ס"ה ב') שמא ירבו הנוטפים כו' ואפילו לקולא אמרינן דחוזר וניעור כמ"ש בספ"ז דנדרים גידולי היתר מעלין את האיסור וכל הסוגיא דשם וכ"ש לחומרא כמ"ש שם ודלמא לחומרא שאני ובספ"ה דתרומות ואם ידוע שהחטין של חולין כו' ושם סאה כו' ואח"כ נפלו שם כו'. ובירושלמי שם כל האיסורין שריבה עליהן כו' ובפ"ה דע"ז (ע"ג ב') שני כוסות כו' ובירושלמי פ"ב דערלה גריסין של תרומה שנתבשלו עם עדשים של חולין ואין בהן בנ"ט ריבה עליהן גריסין מין מעורר מינו לאסור לא תהא גדולה מיי"נ כמה דתימר ביי"נ אתה רואה את ההיתר כמו שאינו ואותו האיסור אם יש בו בנ"ט אסור ואם לאו מותר הדא דאמר ריבה עליהן גריסין של תרומה אסור והא דאמרינן בפ"ה דע"ז (ע"ג א') דראשון ראשון בטיל פי' תוס' שם ובבכורות שם ובפ' הערל (פ"ב ב') ושאר מקומות דהיינו באיסור משהו אבל בנ"ט חוזר וניעור דהא הטעם ניכר בהן ובכה"ג דאמרינן בפ"ב דערלה התרומה מעלה כו' ושם הערלה מעלה כו' והערלה מעלה את הערלה בשאינו נ"ט וכמ"ש שם רא"א מצטרפין בנ"ט אבל לא לאסור ובפ"ה דתרומות ולא הספיק להגביה כו' ובירושלמי שם רש"א ידיעתה מקדשתה ורבנן אמרי הרמתה מקדשתה וז"ש ל"ש כו' דוק ותשכח בכל הנ"ל. אבל הרמב"ם בפ"ג דתרומה פסק דידיעתה מקדשתה וכמ"ש בתוספתא פ"ו דתרומות אמתני' הנ"ל אמר ראב"ש בד"א בזמן שלא ידע בה ואח"כ נפלה אבל אם ידע בה ואח"כ נפלה אחרת ה"ז מותרת שכבר היה לו להעלות ומפרש הרמב"ם דראב"ש מפרש דברי ת"ק. ואף שהעיקר כדעת הראב"ד וראב"ש כאבוה סבירא ליה כמ"ש בירושלמי הנ"ל וז"ש שכבר ה"ל להעלות וכמ"ש בפסחים י"ג ב' וראב"ש כאבוה כו' מ"מ אף רבנן ל"פ אלא בתרומה שצריך להרים ולא כמורס דמי אבל בשאר איסורין מודי כמ"ש בתוספתא שם סאה ערלה שנפלה למאתים ידע בה ואח"כ נפלה אחרת ה"ז מותרת כו' עד שתרבה אסור על המותר וכמ"ש בתרומה שהוגבהה כמ"ש במתני' שם הגביה ונפלה אחרת כו' אלמא דוקא בתרומה צריך הגביה ובשאר איסורין בידיעה וכה"ג אמרינן בתוספתא פ"ח שאור של תרומה שנפל לתוך העיסה והגביהו ואח"כ נתחמץ מותר שאור של שביעית שנפל לתוך העיסה ידע בו ואח"כ נתחמץ מותר ובירושלמי פ"ב דערלה הלכה ב' פשיטא שידיעתו מתירתו ידיעת חבירו מה שתתיר כו' ידיעת ספק כו' ובזבחים ק"ד א' והאיכא נמצאת טריפה כו' כנ"ל וכ"כ המרדכי בפ"ט דב"ק אהא דאמרינן שם נפרצה א"ל גדור כו' והמעביר עציץ כו' דמיירי בלא נודע דאל"כ קשה מהא דפ"ה דע"ז דאמרינן ראשון ראשון בטל וא"א לומר כמ"ש תוס' שם דביותר מס' דהא הנך נמי במאתים. ומ"מ ברובו לא מהני ידיעה כמ"ש בתוספתא הנ"ל עד שתרבה כו' וכן הרמה בתרומה כמ"ש במתני' הנ"ל עד שתרבה תרומה כו' וכן אמרו בפ' הערל (פ"ב ב') נתן סאה כו' עד רובו ועתוס' שם ד"ה א"ר יוחנן כו'. וכלל הענין כי בדאורייתא אמרינן חוזר וניער אפילו בידיעה בשאר איסורין והרמה בתרומה כנ"ל וכמ"ש בירושלמי פ"ה דתרומות אמתני' הנ"ל עד שירבה כו' א"ר יוסי זאת אומרת דבר שהוא בטל דבר תורה מעורר את מינו לאסור וכן יבש ביבש וכן לח בלח מין בשאינו מינו עד ס' דטעם כעיקר דאורייתא ומין במינו ברובא אבל בס' שהוא דרבנן אינו חוזר וניער אם ידע וכן כל העולין במאה או מאתים או במשהו כולן אין חוזרין וניער כיון

שהוא מדרבנן וכמ"ש בגטין נ"ד ב' (וע"ל סי' ק"א ס"ק ו') וכן בתרומה וערלה אף על גב דילפינן מקראי אסמכתא בעלמא הוא כמ"ש תוס' ב"מ נ"ג א' ד"ה ועולה כו' וראיה דבפי' כ"ש יליף בב"ח מק"ו מערלה ולא פריך שכן צריכה א' ומאתים וכן בפי' הערל דחשיב מחפ"ז ולא חשיב שעולה במאה (ועבתוס' שם עוד ב' ראיות ואינן מוכרחין) וז"ש התרומה מעלה כו' הערלה מעלה כו' ובפי' דע"ז ראשון ראשון בטל ואפילו בפחות מס' כיון שהוא מין במינו וכמ"ש בתוספתא הנ"ל עד שתרבה כו' והכל בשידע מיירי דבלא ידע אוסר הכל כדינו במאה ומאתים ומשהו וס' ובזה יבא הכל על נכון והנך דגידולי היתר כו' ונפרצה א"ל גזור כו' והמעביר כו' לא כתי' המרדכי בלא ידע דכל המתני' סתמן בידע אלא דגידולים שאני כיון דממילא קא רבי כבבת אחת דמי ולכן לא אשכחן לאיסור רק בגידולין. ותוס' תי' כיון שהוא בלא הפסק כבב"א דמי :

תחב כף שתי פעמים : י"א שתלוי בידיעה וי"א שדי בפעם אחת 60 בלבד אף בלא ידע.
שאלות : הצדדים שצריך פעמיים 60 בכל מצב אף בידע, הצדדים שדי ב 60 אף בלא ידע, הצדדים שתלוי בידיעה.

- הצדדים שצריך פעמיים 60 בכל מצב אף בידע : אם נאמר חוזר וניעור כפי שכתב הרמ"א והב"י בסימן צט ס"ו, לכאורה פשוט שצריך 60 גם בידע בינתיים.
- הצדדים שדי ב 60 אף בלא ידע : אם נאמר שאין חני"ן בבלוע. או שנאמר שכל החלב יצא בתחיבה הראשונה (מהרש"ל), בתחיבה השניה זה מין במינו ואין חשש שיגיע למין בשאינו מינו (ש"ך והגר"א). או שבמין במינו שזה דרבנן לא אומרים חו"נ (גר"א צט). ראה חוברת עוד צדדים להקל.
- הצדדים שתלוי בידיעה :